

**This is an electronic reprint of the original article.
This reprint *may differ* from the original in pagination and typographic detail.**

Author(s): Jakonen, Mikko

Title: Onko tiede kielestä kiinni?

Year: 2017

Version:

Please cite the original version:

Jakonen, M. (2017). Onko tiede kielestä kiinni?. *Acatiimi*, 19 (6), 20. Retrieved from http://www.acatiimi.fi/6_2017/5.php

All material supplied via JYX is protected by copyright and other intellectual property rights, and duplication or sale of all or part of any of the repository collections is not permitted, except that material may be duplicated by you for your research use or educational purposes in electronic or print form. You must obtain permission for any other use. Electronic or print copies may not be offered, whether for sale or otherwise to anyone who is not an authorised user.

KOLUMNI

Onko tiede kielestä kiinni?

Suomenkielinen tiedejulkaiseminen tulee loppumaan. Suomi ei ole tieteen kieli. Vain suomeksi julkaiseva tutkija on huono tutkija. Osaamaton, vanhanaikainen ja ei-kansainvälinen. Väittämät ovat arkipäivää akateemisessa elämässä. Emme välttämättä haluaisi olla samaa mieltä, mutta uskomme tämän olevan realismia.

Suomen kieli taipuu kuitenkin hyvin eksaktiin tieteelliseen ilmaisuun ja suomalaiset tutkijat osaavat pääsääntöisesti hyvin äidinkieltään. Ongelma on kuitenkin siinä, että juuri kukaan muu kuin suomalainen ei ymmärrä meitä. Kommunikoidessamme kansainvälisen tiedeyhteisön kanssa meidän on käytettävä kaikkien ymmärtämää kieltä.

Tieteen kieleksi on viimeisen vuosisadan aikana muodostunut akateeminen englanti. Se heijastaa angloamerikkalaisen kulttuurin, politiikan ja talouden hegemoniaa. Vaikka 1900-luvulla otettiinkin suuria tieteellisiä harppauksia myös muilla kielialueilla, muodostui englannista nykyaikainen tieteen kieli lopulta muista kuin tieteellisistä syistä.

Viime vuosikymmenten akateemisen englannin hegemonian on tuottanut kaksi toisiinsa liittyvää kehityskulkua. Ensimmäinen on nopeasti kehittyvä kansainvälinen tiede. Tieteen mittarina toimivat pääasiassa julkaisut, sillä niiden määrää voidaan mitata helposti ja luokitella rankingeilla. Näin tutkijoita, yksiköitä ja yliopistoja voidaan laittaa järjestykseen globalissa tiedekilpailussa. Tiedekilpailua ei käydä ensisijaisesti siksi, että maailman ongelmiin löydettäisiin ratkaisuja. Sen sijaan ongelmien ratkaisulla tehdään suuret määrät rahaa ja hankitaan akateemista valtaa. Tämä luo perustan jatkuvasti kasvaville julkaisupaineille, vaikka kaikki julkaisut eivät olekaan tieteellisesti huipputärkeitä.

Julkaisupaineisiin kytkeytyy englanninkielisten kustantamoiden yliote tiedejulkaisubisneksessä. Kun vaaditaan nopeaa sisällön arvioinnin ohittavaa mittaria, nousevat asemansa vakiinnuttaneet suuret kustantamot etusijalle. Julkaisujen taso on korkea, sillä parhaat journalit saavat valikoida murto-osan jo valmiiksi korkeatasoisesta tarjonnasta. Silti myös muissa julkaisuissa – vähemmän arvostetuissa, kenties kansallisilla kielillä tehdyissä tai open access -julkaisuissa – voidaan tehdä tärkeää tiedettä. Niiden arvioiminen kuitenkin vaatii aikaa ja ymmärrystä, joita akateemisessa maailmassa on nykyisin aivan liian vähän.

Gloaali akateeminen kapitalismi määrittelee siis yhä enemmän niin yksilöiden kuin akateemisten yhteisöjen työtä. Kapitalismissa arvoa ja omaisuutta luodaan rajaamalla ja oikeuksia kaventamalla. Huippujulkaisuissa on tieteen lisäksi kyse myös rahasta, vallasta ja politiikasta. Nykysysteemiin kuuluvia äärimmäisen hitaita julkaisuprosesseja, tutkimustulosten omistusoikeuksien yksityistämistä ja julkaisujen järjestömiä hintoja tärkeämpää tieteelle olisi tutkimustulosten mahdollisimman nopea julkaisu, sekä julkaisujen avoin, ilmainen ja mahdollisimman helppo saatavuus.

Suomalainen tiede tuotetaan pääasiassa suomalaisten verorahoilla. Yliopistoissamme tehtävän tutkimuksen tulisi palvella ensisijaisesti kansainvälistä tiedettä ja toiseksi suomalaista yhteiskuntaa – ei akateemista kapitalismia. Tällä hetkellä Suomen yliopistoissa käytetyt rekrytointiperiaatteet ja muut tieteellistä toimintaa tarkkailevat mittarit halveksuvat suomenkielistä tutkimusta ja julkaisemista. Suomenkieliset tiedejournalit ja kustantajat ovat kovilla, vaikka juuri ne takaavat nopeimman, halvimman ja helpoimman väylän avoimeen suomalaisia päättäjiä, organisaatioita, kansalaisia ja tieteilijöitä palvelemaan julkaisemiseen.

Kansainvälinen tiedejulkaiseminen ei tule häviämään, mutta suomenkieliselle tieteelle on vaarassa käydä niin. Tiede on yhteinen ja kansainvälinen asia. Tieteen kieli ei ole englanti, eikä se ole suomi. Tieteellä on monta kieltä ja se kehittyy erilaisten tieteellisten kulttuurien vuoropuhelun kautta. Suomen täyttäessä 100 vuotta on aika korjata suomenkielisen tieteen arvostusta. Tämän ei tulisi tarkoittaa vain koruapuheitaa vaan todellisia muutoksia arviointikriteereihin ja mittareihin. Tutkimuksen arvostus ei saa olla kielestä kiinni.

Mikko Jakonen

YTT, Dosentti, Kulttuuripolitiikan lehtori
(ma.), Jyväskylän yliopisto

Painetussa lehdessä sivu 20